

Openingsymposium Rudolf Berlin Center

Leesproblemen in een nieuw perspectief: Van neurocognitie tot zorg

Amsterdam | woensdag 18 december 2013

Locatie

Hotel CASA 400, Eerste Ringdijkstraat 4, 1097BC Amsterdam

Thema

Het thema van dit symposium is de koppeling tussen inzichten vanuit neurocognitief onderzoek en de behandeling van leesproblemen. Gerenommeerde (inter)nationale sprekers presenteren de nieuwste wetenschappelijke inzichten én ontwikkelingen in hulpverlening op het vlak van leesproblemen en dyslexie.

Met dit symposium vieren we de opening van het Rudolf Berlin Center (RBC), een universitair expertisecentrum op het gebied van leerproblemen. Het RBC is opgericht als samenwerkingsverband van de programmagroep Ontwikkelingspsychologie van de Universiteit van Amsterdam en het IWAL Instituut voor Dyslexie ten behoeve van de bundeling van fundamenteel en toegepast onderzoek, onderwijs en zorgverlening op het gebied van leerproblemen. De missie van het RBC is het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, het opleiden van klinisch specialisten en het uitvoeren van gespecialiseerde zorgverlening op het vlak van leerprocessen en in het bijzonder leerproblemen.



Nationaal
Initiatief **Hersenen & Cognitie**

Dit symposium is mogelijk gemaakt door het Nationaal Initiatief Hersenen en Cognitie van het NWO.

Programma

9.00 – 9.30	<i>Ontvangst</i>	
9.30 – 9.45	Dr. Patrick Snellings en dr. Jurgen Tijms <i>Welkom</i>	
9.45 – 10.00	Prof. dr. Edward de Haan (Decaan Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen) <i>Openingswoord</i>	
10.00 – 11.00	Prof. dr. Victor van Daal <i>Poor reading and second languages</i>	
11.00 – 11.30	Koffie/thee	
11.30 – 12.15	dr. Milene Bonte <i>The neurocognition of reading</i>	
12.15 – 13.00	Prof. dr. Peter F. de Jong <i>The cognitive mechanisms of reading</i>	
13.00 – 14.00	Lunch and poster sessions	
	Wetenschap	Praktijk
14.00 – 14.45	Dr. Maaïke Vandermosten <i>The neurocognition of dyslexia</i>	Marieke Willard (MSc) <i>Zorgverlening in het RBC</i> Sebastián Aravena (MSc) <i>Innovatie in dyslexiebehandeling</i>
14.50 – 15.35	Maaïke Zeguers (MSc) <i>Fluent reading</i> Gorka Fraga González (MSc) <i>Neural specialization for visual word recognition</i>	Mirthe Stoop (MSc) <i>Leesbevordering in het VMBO</i> Lisanne van den Hoek / Barbara de Ridder <i>Vreemde taalverwerving</i>
15.40 – 16.00	Koffie/thee	
16.00 – 16.45	Dr. Mads Poulsen <i>From neurocognition to clinical care: Denmark</i>	Maud van Druenen (MSc) <i>Masterplan Dyslexie en aansluiting tussen onderwijs en zorg</i> Jelte de Jongh (MBA) <i>Big data: Hype or a real opportunity to approach learning difficulties differently?</i>
17.00 – 18.00	Borrel	

Postersessie: 13.00 – 14.00 uur

1. Josefine Vollmar (Universitätsklinikum Aachen)

Vollmar, J.

Predicting reading performance with visual-verbal paired associate learning (PAL)

2. Gojko Žarić (Universiteit Maastricht)

Žarić, G., Fraga González, G., Tijms, J., van der Molen, M., Blomert, L., & Bonte, M.

Failure of letter-speech sound integration as a basis of reading dysfluency in dyslexia

3. Vera van 't Hoff (Donders Institute Nijmegen)

Van 't Hoff, Van der Cruysen, R., Haartsen, R., Hoofs, V., & Poljac, E.

Adaptive cognition in dyslexia

4. Elsje van Bergen (University of Oxford)

Van Bergen, E., van der Leij, A., & de Jong, P.F.

The effect of parents' literacy skills and children's preliteracy skills on the risk of dyslexia

5. Ellie van Setten (Rijksuniversiteit Groningen)

Van Setten, E., Maassen, B.A.M., Hakvoort, B.E., & Maurits, N.M.

The development of reading between grade 3 and 6

6. Karly van Gorp (Radboud Universiteit Nijmegen)

Van Gorp, K., Segers, E., & Verhoeven, L.

Masked onset priming effects in beginning readers

7. Moniek Schaars (Radboud Universiteit Nijmegen)

Schaars, M., Segers, E., & Verhoeven, L.

Predictors of letter knowledge in kindergarten

8. Tineke Leenaars (Vrije Universiteit Amsterdam)

Leenaars, T., Bos, P., & Tijms, J.

Increased letter spacing improves reading accuracy in dyslexic children and age-matched normal readers

9. Barbara de Ridder (Universiteit van Amsterdam)

De Ridder, B. & Snellings, P.

Tweede taalverwerving bij traag lezende kinderen: De invloed van een snelheidstraining op Engelse leesvaardigheid

10. Ilonka de Haas (Universiteit van Amsterdam)

De Haas, I., & Snellings, P., van den Wildenberg, W., & van der Molen, M.

When does fast word recognition turn into automatic word recognition: An interference control study that combines lexical decision and the Simon task

11. Lisanne Bos (Vrije Universiteit Amsterdam)

Bos, L., Tijms, J., de Koning, B.B., & van der Schoot, M.

Does a picture say more than words? Visualization skills among children with and without dyslexia

12. Madelon van den Boer (Universiteit van Amsterdam)

Van den Boer, M., & De Jong, P.F.

Parallel and serial reading processes in children

13. Britt Hakvoort (Universiteit van Amsterdam)

Hakvoort, B., Van der Leij, A., Maurits, N., Maassen, B., & van Zuijlen, T.

Amplitude rise-time processing: A risk factor for dyslexia?

Sprekers



Prof. Dr. Victor van Daal (Edge Hill University)

Poor reading and second languages

10.00 -11.00 uur

Victor van Daal is directeur van het Centre for Literacy and Numeracy Research aan de Edge Hill University. In dit centrum wordt theoretisch en toegepast onderzoek op het vlak van lezen en rekenen geïntegreerd met als doel het toegankelijk maken van evidence-based inzichten voor de onderwijspraktijk. Prof. van Daal is lid van de editorial board van *Scientific Studies of Reading* en heeft een rijk landschap van onderzoek neergezet. Zijn onderzoek richt zich onder meer op de afwijkende en standaard ontwikkeling van het lezen. Zijn studies betreffen dyslexie, de mechanismen bij tweede taalverwerving, de rol van multimedia bij taalontwikkeling en internationale vergelijkingen naar de ontwikkeling van leesbegrip. In zijn presentatie zal hij zijn expertises combineren en ingaan op de problemen die leerlingen met leesproblemen ondervinden bij de tweede taalverwerving.



Dr. Milene Bonte (Universiteit Maastricht)

The neurocognition of reading

11.30 – 12.15 uur

Dr. Bonte is verbonden aan de vakgroep Cognitive Neuroscience en het Maastricht Brain Imaging Center. Zij heeft een reeks neurocognitieve onderzoeken (incl. ERP, MEG en fMRI-studies) achter haar naam staan die inzicht hebben gegeven in de hersenprocessen die een rol spelen bij de normale en afwijkende verwerving van leesvaardigheden. Momenteel is zij onder meer betrokken bij een project naar de neurocognitieve blauwdruk van normale en abnormale ontwikkeling van leesvloeiendheid, uitgevoerd binnen het Nationaal Initiatief Hersenen en Cognitie. Milene Bonte zal in haar presentatie inzicht geven in de ontwikkeling van een hersennetwerk voor lezen.



Prof. Dr. Peter F. de Jong (Universiteit van Amsterdam)

The cognitive mechanisms of reading

12.15 – 13.00 uur

Peter F. de Jong is hoogleraar bij de afdeling Pedagogiek, Onderwijskunde en Lerarenopleiding van de UvA en aldaar hoofd van het programma Onderwijsleerprocessen en onderwijsleerproblemen. Hij is Associate Editor en respectievelijk lid van de editorial board van de gezaghebbende tijdschriften *Scientific Studies in Reading* en het *Journal of Experimental Child Psychology*. Binnen Nederland is hij op veel vlakken betrokken bij onderzoek en beleid m.b.t. dyslexie, onder andere als bestuurslid van de Stichting Dyslexie Nederland. Onderzoek van prof. de Jong richt zich onder meer op de cognitieve mechanismen die ten grondslag liggen aan de ontwikkeling van basisvaardigheden als lezen. In zijn presentatie zal hij een overzicht bieden van deze cognitieve leesprocessen en de rol hiervan bij (de diagnose van) dyslexie.



Dr. Maaïke Vandermosten (KU Leuven)

The neurocognition of dyslexia

14.00 – 14.45 uur

Dr. Maaïke Vandermosten is onderzoekster aan de Faculteit voor Psychologie en Pedagogische Wetenschappen aan de KU Leuven. In haar onderzoek richt zij zich op de neurocognitieve mechanismen die een rol spelen bij verstoringen in de ontwikkeling van het lezen, zowel op gedragsniveau als op hersenniveau. Zij heeft een reeks publicaties op haar naam staan van hersenonderzoek waarbij m.b.v. functionele MRI en DTI inzicht verkregen is in de hersennetwerken die een rol spelen bij leesproblemen. In haar presentatie zal zij een stand van zaken geven van de resultaten van deze neuroimaging onderzoeken bij dyslexie.



Marieke Willard (Rudolf Berlin Center)

Zorgverlening in het Rudolf Berlin Center

14.00 – 14.20 uur

Marieke Willard is hoofd van de kliniek van het Rudolf Berlin Center; zij is tevens als orthopedagoog verbonden aan het dyslexie-instituut IWAL. In haar presentatie zal Marieke een overzicht geven van de zorgverlening binnen de kliniek van het Rudolf Berlin Center, en ook een blik bieden op de diagnostiek en behandeling van leerproblemen binnen de kliniek.



Sebastián Aravena (Universiteit van Amsterdam & IWAL)

Innovatie in dyslexiebehandeling

14-25 – 14.45 uur

Sebastián Aravena houdt zich zowel op klinisch gebied als op onderzoeksgebied bezig met dyslexie. Hij is hoofd behandeling van het IWAL, docent binnen de postdoctorale opleiding schoolpsychologie (Kinder- & Jeugdpsycholoog NIP), en tevens als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan het Rudolf Berlin Center. Zijn onderzoeksproject is gericht op het onderzoeken en implementeren van innovatieve mechanismen voor diagnose en behandeling van dyslexie, waarbij onder meer de potentie van computer-game technieken en impliciet-associatief leren onderzocht wordt. In zijn presentatie zal Sebastián ingaan op de mogelijkheden die zijn onderzoeksresultaten bieden voor de behandeling van dyslexie in de nabije toekomst.



Maaïke Zeguers (Universiteit van Amsterdam en OnderwijsAdvies)

To become a fluent reader: Cognitive processes involved in the development of reading fluency in children with and without dyslexia

14.50 – 15.10 uur

Maaïke Zeguers is als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan het Rudolf Berlin Center en werkt daarnaast als onderwijsadviseur bij onderwijsbegeleidingsdienst OnderwijsAdvies. Zij is een postacademisch opgeleide schoolpsycholoog en geregistreerd Kinder- & Jeugdpsycholoog NIP. Zij is onderzoeker bij het project “Fluency in reading: Behavioral and neural correlates of cognitive processing in children with developmental dyslexia and typical reading children”. Het project is onderdeel van het universitaire onderzoekswaartepunt Brein en Cognitie binnen de UvA. In haar onderzoek heeft ze laten zien welke processen een rol spelen bij vloeiend lezen. In haar presentatie zal Maaïke nader ingaan op vloeiend lezen bij kinderen met dyslexie en kinderen met een normale leesontwikkeling.



Gorka Fraga González (Universiteit van Amsterdam)

Neural specialization for visual word recognition

15.15 – 15.35 uur

Gorka Fraga González is onderzoeker bij het project “Fluent reading acquisition neurocognitively decomposed: The case of dyslexia” binnen het Nationaal Initiatief Hersenen en Cognitie van het NWO. In deze hoedanigheid is hij verbonden als onderzoeker aan het Rudolf Berlin Center. Fraga González heeft EEG-onderzoek verricht naar de veranderingen die dyslexiebehandeling teweeg brengt in het hersennetwerk voor lezen, in het bijzonder de veranderingen in snelle visuele woordherkenning. In zijn presentatie zal hij de resultaten presenteren van een onderzoek naar de functionele verschillen in het hersennetwerk voor leesvloeiendheid tussen kinderen met ernstige dyslexie en kinderen met een normale leesontwikkeling.



Mirthe Stoop (Universiteit van Amsterdam)

Leesbevordering in het VMBO

14.50 – 15.10 uur

Mirthe Stoop is psycholoog en project-coördinator bij het project “#BOOK”, gefinancierd door de Stichting Lezen. In deze hoedanigheid is zij als onderzoeker verbonden aan het Rudolf Berlin Center. In dit project heeft zij met haar collega's een leesbevorderingstraining voor vmbo-leerlingen ontwikkeld en de effecten ervan op het begrijpend lezen, de leesattitude en het zelfconcept van de jongeren geëvalueerd middels een randomized controlled trial. In haar presentatie zal zij de uitkomsten van dit project presenteren.



Lianne van den Hoek en Barbara de Ridder (Universiteit van Amsterdam)

Vreemde taalverwerving

15.15 – 15.35 uur

Lianne van den Hoek en Barbara de Ridder hebben onderzoek uitgevoerd naar de tweedetaalverwerving van kinderen met dyslexie. In deze studie werd de invloed van leesproblemen in het Nederlands op het leren van een tweede taal onderzocht. Kinderen werden bovendien getraind om hun leesvloeiendheid te verbeteren in het Engels. In deze presentatie zullen zij ingaan op de mogelijkheden die kinderen met dyslexie hebben om leesvaardigheid in een tweede taal te verbeteren.



Maud van Druenen (Expertisecentrum Nederlands)

Masterplan Dyslexie en aansluiting tussen onderwijs en zorg

16.00 – 16.20

Maud van Druenen is orthopedagoog, leerkracht basisonderwijs en docent Pedagogische Wetenschappen aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Ze is medeauteur van de herziene Protocolen Leesproblemen en Dyslexie, Opbrengstgericht werken aan mondelinge taalvaardigheid en Opbrengstgericht werken aan lezen en schrijven. Voor het Masterplan Dyslexie werkte zij de training over de vergoedingsregeling dyslexie en de herziene protocollen uit. Bovendien leidde zij trainers op om deze training in het land uit te zetten. In haar presentatie zal zij nader ingaan op het Masterplan Dyslexie en de aansluiting tussen onderwijs en zorg.



Jelte de Jongh (Stichting Leeruniek)

Big data: Just hype, or a real opportunity to approach learning difficulties differently?

16.25 – 16.45

Jelte de Jongh is oprichter van Stichting Leeruniek, een *social enterprise* die laagletterdheid wil terugdringen door inzet van nieuwe technologieën. In 2011 onderzocht Jelte als *visiting student* op MIT Media-Lab (Boston) hoe *big data* kan worden ingezet om de grootste problemen in het onderwijs aan te pakken. De snelle omarming van tabletonderwijs in Nederland maakt *real time* data-analyse nu ook hier mogelijk. In samenwerking met de UvA, schoolbesturen, technologiepartners en dyslexiebehandelaars ontwikkelt Leeruniek een instrumentarium om o.m. uitval op spelling vroeger te kunnen signaleren. Leeruniek ontving steun van Stichting Dyslexie Fonds en won diverse startup-prijzen. In zijn presentatie zal Jelte ingaan op de kansen en uitdagingen van big data-analyse in het basisonderwijs.



Mads Poulsen (University of Copenhagen)

Big data: Just hype, or a real opportunity to approach learning difficulties differently?

16.00 – 16.45

Dr. Mads Poulsen is als senior onderzoeker verbonden aan het 'Center for Læseforskning', het expertisecentrum voor leesonderzoek aan de Universiteit van Kopenhagen. In dit centrum wordt zowel fundamenteel en toegepast onderzoek naar leesprocessen en leesstoornissen uitgevoerd. De thematiek loopt van sensitieve signalering bij kleuters tot problemen met tweede taalverwerking in het voortgezet onderwijs. Het is één van de belangrijkste centra voor onderzoek naar leesproblemen en dyslexie in Europa. Dr. Poulsen heeft veel onderzoek verricht naar de mechanismen waarmee wij onze leesvaardigheden verwerven en heeft een voorliefde voor het koppelen van fundamenteel onderzoek aan maatschappelijk relevante kwesties m.b.t. tot lezen en leesproblemen. In zijn presentatie zal hij vanuit zijn cognitief onderzoek ingaan op de uitdagingen en mogelijke oplossingen voor een systeem van signalering van leesstoornissen in het onderwijs.